

LUYỆN TỪ VÀ CÂU

NỐI CÁC VẾ CÂU GHÉP BẰNG QUAN HỆ TỪ

I – MỤC ĐÍCH, YÊU CẦU

1. Nắm được cách nối các vế câu ghép bằng quan hệ từ (QHT).
2. Nhận biết các QHT, cặp QHT được sử dụng trong câu ghép ; biết cách dùng QHT nối các vế câu ghép.

II – ĐỒ DÙNG DẠY – HỌC

– *Vở bài tập Tiếng Việt 5, tập hai (nếu có).*

– Ba tờ giấy khổ to viết 3 câu ghép tìm được trong đoạn văn ở BT1 (phần Nhận xét) – mỗi tờ viết 1 câu.

– Ba, bốn tờ giấy khổ to phô tô nội dung đoạn văn ở BT1 ; hai câu ghép cuối đoạn văn ở BT2 (phần Luyện tập).

– Ba tờ phiếu – mỗi tờ ghi 1 câu văn ở BT3 (phần Luyện tập).

III – CÁC HOẠT ĐỘNG DẠY – HỌC

A – KIỂM TRA BÀI CŨ

HS làm lại các BT1,2,4 trong tiết LTVC trước (*Mở rộng vốn từ (MRVT) : Công dân*).

B – DẠY BÀI MỚI

1. Giới thiệu bài

Trong tiết LTVC trước, các em đã biết có 2 cách nối các vế câu trong câu ghép : nối bằng từ có tác dụng nối và nối trực tiếp (không dùng từ nối). Bài học hôm nay giúp các em tìm hiểu cách nối thứ nhất – nối các vế câu ghép bằng QHT.

2. Phần Nhận xét

Bài tập 1

– Một HS đọc yêu cầu của BT1 (Lưu ý HS đọc cả đoạn trích kể về Lê-nin trong hiệu cắt tóc). Cả lớp theo dõi trong SGK.

– HS đọc thầm đoạn văn, tìm câu ghép trong đoạn văn.

– HS nói những câu ghép các em tìm được. GV chốt lại ý đúng. Đoạn trích có 3 câu ghép – GV dán lên bảng 3 tờ giấy đã viết 3 câu ghép tìm được :

Câu 1 : ..., anh công nhân I-va-nốp đang chờ tới lượt mình thì cửa phòng lại mở, một người nữa tiến vào...

Câu 2 : Tuy đồng chí không muốn làm mất trật tự, nhưng tôi có quyền nhường chỗ và đổi chỗ cho đồng chí.

Câu 3 : Lê-nin không tiện từ chối, đồng chí cảm ơn I-va-nốp và ngồi vào ghế cắt tóc.

Bài tập 2

– HS đọc yêu cầu của BT2.

– HS làm việc cá nhân, các em dùng bút chì gạch chéo, phân tách các vế câu ghép, khoanh tròn các từ và dấu câu ở ranh giới giữa các vế câu.

– GV mời 3 HS lên bảng xác định các vế câu trong từng câu ghép. Cả lớp và GV nhận xét, bổ sung, chốt lại ý đúng :

Câu 1 có 3 vế câu : ..., anh công nhân I-va-nốp đang chờ tới lượt mình / thì cửa phòng lại mở, / một người nữa tiến vào.

Câu 2 có 2 vế câu : **Tuy** đồng chí không muốn làm mất trật tự, / **nhưng** tôi có quyền nhường chỗ và đổi chỗ cho đồng chí.

Câu 3 có 2 vế câu : Lê-nin không tiện từ chối, / đồng chí cảm ơn I-va-nốp và ngồi vào ghế cắt tóc.

Bài tập 3

– HS đọc yêu cầu của BT3.

– GV gợi ý : Các em đã biết có 2 cách nối các vế câu trong câu ghép : nối bằng từ nối và nối trực tiếp (bằng dấu câu). Các em hãy đọc lại từng câu văn, xem các vế trong mỗi câu được nối với nhau theo cách nào, có gì khác nhau ?

– HS suy nghĩ, phát biểu ý kiến. Cả lớp và GV nhận xét, bổ sung, chốt lại lời giải đúng.

Câu 1 : Trong hiệu cắt tóc, anh công nhân I-va-nốp đang chờ tới lượt mình / thì cửa phòng lại mở, / một người nữa tiến vào...	– Vế 1 và 2 nối với nhau bằng QHT thì . – Vế 2 và 3 nối với nhau trực tiếp (giữa 2 vế có dấu phẩy).
Câu 2 : Tuy đồng chí không muốn làm mất trật tự, / nhưng tôi có quyền nhường chỗ và đổi chỗ cho đồng chí.	– Vế 1 và 2 nối với nhau bằng cặp QHT tuy... nhưng...
Câu 3 : Lê-nin không tiện từ chối, / đồng chí cảm ơn I-va-nốp và ngồi vào ghế cắt tóc.	– Vế 1 và 2 nối trực tiếp (giữa 2 vế có dấu phẩy).

3. Phần Ghi nhớ

– Hai HS đọc nội dung *Ghi nhớ* trong SGK.

– Hai, ba HS xung phong nhắc lại nội dung *Ghi nhớ* (không nhìn SGK).

4. Phần Luyện tập

Bài tập 1

– HS đọc nội dung BT1.

– GV lưu ý HS :

+ BT này có 3 yêu cầu nhỏ : Tìm câu ghép, Xác định các vế câu trong từng câu ghép, Tìm cặp QHT trong từng câu ghép.

+ HS gạch dưới các câu ghép tìm được trong VBT, phân tách các vế câu bằng gạch chéo, khoanh tròn cặp QHT.

– HS đọc lại đoạn văn, suy nghĩ, phát biểu ý kiến. Cả lớp và GV nhận xét, chốt lại lời giải đúng :

Câu 1 là câu ghép có 2 vế câu.

Cặp QHT trong câu là : **nếu... thì...**

Bài tập 2

– Một HS đọc nội dung BT2. Cả lớp theo dõi trong SGK.

– GV hỏi : Hai câu ghép bị lược bớt quan hệ từ trong đoạn văn là hai câu nào ?

(Là hai câu ở cuối đoạn văn – có dấu (...))

– GV nhắc HS chú ý 2 yêu cầu của BT :

+ Khôi phục lại từ bị lược trong các câu ghép.

+ Giải thích vì sao tác giả có thể lược bớt những từ đó.

– HS suy nghĩ, phát biểu ý kiến. GV dán lên bảng tờ phiếu ghi hai câu văn bị lược bớt từ lên bảng ; mời 1 HS lên bảng khôi phục lại từ bị lược, chốt lại lời giải đúng :

(Nếu) Thái hậu hỏi người hầu hạ giỏi thì thần xin cử Vũ Tán Đường. Còn Thái hậu hỏi người tài ba giúp nước (thì) thần xin cử Trần Trung Tá. → Tác giả lược bớt các từ trên để câu văn gọn, thoáng, tránh lặp. Lược bớt nhưng người đọc vẫn hiểu đầy đủ, hiểu đúng.

Bài tập 3

– HS đọc yêu cầu của BT3.

– GV gợi ý : Dựa vào nội dung của 2 vế câu cho sẵn, các em xác định mối quan hệ (QH) giữa 2 vế câu (là QH tương phản hoặc lựa chọn). Từ đó, tìm QHT thích hợp để điền vào chỗ trống.

– HS làm bài.

– GV dán lên bảng lớp 3 tờ phiếu đã viết 3 câu văn, mời 3 HS lên bảng thi làm bài ; làm bài xong, trình bày kết quả. Cả lớp và GV nhận xét, chốt lại lời giải đúng :

a) Tấm chăm chỉ, hiền lành còn Cám thì lười biếng, độc ác.

b) Ông đã nhiều lần can gián **nhưng** (hoặc **mà**) vua không nghe.

c) Mình đến nhà bạn **hay** bạn đến nhà mình ?

5. Củng cố, dặn dò

GV nhận xét tiết học. Nhắc HS ghi nhớ những kiến thức đã học về cách nối các vế câu ghép.